

De schreeuw en de troost

Dierbare broeders en zusters!

Ook dit zo bijzondere en dramatische jaar, zowel voor de wereld, als voor de Kerk en voor onze gemeenschappen, is nu aangekomen bij de tijd van Advent en Kerstmis, een tijd die in ons het verlangen vernieuwt dat de Heer Jezus voor allen de Emmanuël mag zijn, God-met-ons, die het fundament is van onze hoop en die ons de troost brengt van zijn aanwezigheid. Daarom lijkt het mij nuttig samen met jullie te mediteren over de aanwezigheid van Jezus die alle harten troost.

“Schrei maar niet”

“Jezus begaf zich naar een stad die Naïn heette; zijn leerlingen en een grote groep mensen gingen met Hem mee. Hij was juist in de nabijheid van de stadspoort gekomen, toen daar een dode werd uitgedragen, de enige zoon van zijn moeder, en deze was weduwe. Een groot aantal mensen uit de stad vergezelde haar. Toen de Heer haar zag, voelde Hij medelijden met haar en sprak: «Schrei maar niet.»” (Lc 7,11-13)

Ik voel mij altijd getroffen door de manier waarop Jezus zijn medelijden uitdrukt met deze vrouw. Het treft mij dat Hij onmiddellijk zegt: “Schrei maar niet.” Zonder omwegen, zonder te blijven stilstaan bij het lijden van deze vrouw, bij de tragedie die haar getroffen heeft. Hij gaat niet met haar in gesprek, hij vraagt haar niets. Hij ziet alleen de realiteit van een vrouw die alleen is en een jongeman naar het graf begeleidt. Misschien heeft niemand Jezus ingelicht over de familiale toestand van deze vrouw. Jezus ziet dat ze daar alleen loopt, zonder man of zonder andere zonen naast haar om haar te troosten. Ze is alleen met haar immens verdriet. Jezus ziet deze werkelijkheid. Hij hoeft niet meer te zien, ook al is Hij in staat de harten te lezen en het verleden en de toekomst te doorgronden van iedere mens die Hij ontmoet. Maar voor Hem volstaat nu het heden van dit verdriet om deze persoon te omarmen met zijn grote medelijden. Het medelijden is waarachtig als het aansluit bij een actueel verdriet, bij een hart dat nu schreit, dat misschien op dit moment wanhopig wordt.

Jezus heeft geen medelijden met een trieste geschiedenis, maar met een hart dat nu lijdt, ook al staat er in dat hart misschien een heel verhaal geschreven van pijn, van eenzaamheid, van hoop die teleurgesteld werd, zoals de laatste hoop die deze vrouw kon stellen in haar enige zoon na de dood van haar man. Voor Jezus is er de werkelijkheid van een hart dat lijdt voor zijn ogen, op dit moment. Zo heeft Christus eeuwig medelijden met de hele wereld, want op ieder moment ziet Hij het actuele lijden van ieder hart. Medelijden bestaat erin zijn hart te verbinden met het lijden van het hart van de ander.

Maar medelijden alleen volstaat niet. Een hart dat lijdt heeft **troost** nodig. In het medelijden lijdt de ene mens mee met de andere, maar dit kan beperkt blijven tot een gevoel dat uiteindelijk de ander alleen laat met zijn pijn. Troost veronderstelt een relatie. *Consolatio* betekent etymologisch “zijn met (con) wie alleen (solus) is”, het betekent gezelschap. “Ik ben met jou, die lijdt,” dat is wat troost uitdrukt.

Welnu, alvorens over te gaan tot het wonder, drukt Jezus zijn troost uit voor de weduwe van Naïn met woorden die op het eerste gezicht bruusk en koud klinken, het lijkt bijna een bevel, alsof Hij zich vlug wil afmaken van de pijn van de vrouw. “Schrei maar niet.” Hij heeft het zeker op een zachte manier gezegd, misschien zelfs met tranen in de ogen, zoals toen Hij huilde over Jeruzalem (Lc 19,41) of bij het graf van Lazarus (Joh 11,35). Maar deze zo directe woorden, uitgesproken met gezag (Lucas zegt inderdaad niet “Jezus” maar “de Heer”), herinneren ons aan iets wezenlijks: alleen Jezus Christus kan zulke woorden zeggen, alleen Christus kan medelijden en troost op deze manier uitdrukken.

Twee uur lang schreien

Ongeveer een maand geleden keerde ik per trein terug uit Duitsland. Het was een lange reis van 12 uur. Tussen Frankfurt en Freiburg in Breisgau, toen ik ging zitten op mijn plaats, hoorde ik achter mij iemand op een vreemde manier zuchten. Toen begreep ik plots dat het een jongeman was die schreide, bij momenten erg luid, zodat iedereen in de wagon er ongemakkelijk van werd. Ik hoorde dat naast hem een jonge vrouw, die ook maar toevallig naast hem zat, met veel fijngevoeligheid probeerde hem te troosten. Ze stelde hem vragen over de reden van zijn verdriet. Ik begreep dat deze jongeman met spoed onderweg was naar huis waar zijn broer overleden was, of dat er in ieder geval geen hoop meer was voor hem.

Ik heb me niet naast hem gezet om hem rechtstreeks te troosten, ook al omdat de jonge vrouw het prima deed. Nochtans had ik het wel willen doen, ik voelde me bijna verplicht het te doen, maar de situatie liet het me niet toe, behalve dan een vluchtig contact waarbij we elkaar de hand reikten en even in de ogen keken doorheen de smalle opening tussen de twee zetels.

Toen begreep ik dat er wat anders van mij gevraagd werd: het gebed, een gebed met aandrang, zij het onmachtig, dat slechts kan rekenen op de tederheid van de Vader, het medelijden van de Zoon en de troost van de Paracleet.

Twee uur lang hebben het geschrei van deze man en mijn armzalig gebed samen gereisd, veel sterker verbonden dan wanneer ik hem had kunnen omarmen en troosten met gebaren en woorden. Ik kon niets anders doen, ik kon me met niets anders bezighouden dan met dit ene. Zijn verdriet werd als het ware in mijn handen gelegd, en ik legde het neer voor de Heer.

In deze twee uren heb ik begrepen wat het gebed is, en in het bijzonder wat de monastieke roeping is, op een manier die ik nog niet begrepen had in mijn 61 levensjaren waarvan 36 in het klooster. Ons is het gegeven en van ons wordt gevraagd de wereld te troosten met de troost die alleen God ons kan geven, die alleen God ons kan schenken. In die trein kreeg ik een plaats toegewezen waar iedere poging tot troost die van mijzelf kwam onderdrukt en onmogelijk gemaakt werd. Maar tegelijkertijd was het alsof net ik ervoor verantwoordelijk was de troost van Christus door te geven aan dit diepbedroefde hart. Natuurlijk roept Jezus ons ook op om zijn troost met gebaren en woorden uit te drukken voor de wereld. Maar Hij herinnert ons eraan dat alleen Hij het hart van de mens echt kan troosten, Hij die zelf het menselijk hart gevormd heeft en die al zijn vreugde en zijn pijn kent. Ook wanneer van ons gevraagd wordt ons uit te drukken in gebaren en woorden en we wel de mogelijkheid hiertoe hebben, dan nog heeft onze troost pas zin en is ze pas werkzaam als ze het medelijden van Christus doorgeeft.

Paulus drukt het goed uit in zijn brief aan de christenen van Korinte: “Gezegend is God, de Vader van onze Heer Jezus Christus, de Vader vol ontferming en de God van alle vertroosting. Hij troost ons in al onze tegenspoed, zodat wij in staat zijn anderen te troosten in al hun noden, dankzij de troost die wij van God ontvangen.” (2Kor 1,3-4)

De troost van de mensheid – en hoeveel troost heeft de wereld nodig in dit jaar van pandemie en van zoveel andere beproevingen! – komt via transmissie, het doorgeven van een ervaring van troost die ons als eersten geschonken is, om ze door te kunnen geven aan allen.

Ik herinner me niet welke vader ook al weer geschreven heeft dat het gebed van de monniken, vooral tijdens de nachtwaken, is zoals een moeder die 's nachts opstaat omdat ze haar kind hoort huilen en het gaat troosten. Misschien is het wel vooral dat wat we moeten terugvinden voor een diepgaande vernieuwing van onze christelijke en monastieke roeping. Tegenover de tranen van de wereld roept Jezus ons op nederige en tegelijk zelfzekere dienaars te worden van het “Schrei maar niet” dat alleen Hij kan zeggen tot wie lijdt, tot wie alleen is, tot wie alles verloren heeft, zelfs de hoop.

Tegenover iedere pijn wordt ons gevraagd een reële nabijheid te bieden, een reële vriendschap, die tegelijk de adem in zich draagt van het geloof dat weet dat alleen Jezus de gebroken harten kan bereiken en troosten. Deze adem is het gebed, het expliciet afsmecken van de troost van Christus, het afsmecken van de Geest, de Parakleet, die we in de sequentie van Pinksteren aanroepen als “Vader van de armen” en “uitmuntende Trooster”.

Die dag op de trein dacht ik terug aan een zin van Isaak de Syriër die ik al jaren met me meedraag: “Verenig je bij de inspanning van het gebed en de aandacht van het hart met de bedroefde harten, en voor datgene wat je vraagt, zal een bron van medelijden ontspringen” (*Ascetische homilieën*, 30).

De ware vernieuwing

Sinds deze ervaring in de trein tussen Frankfurt en Freiburg in Breisgau, merk ik dat ik op een nieuwe manier bid. In alle liturgische gebeden, alle psalmen, is iets anders beginnen meeklinken, ze hebben een nieuwe horizon gekregen. Het christelijk gebed doet ons altijd roepen tot God om datgene te verkrijgen wat alleen Hij ons kan en wil geven. Wat de mens ook vraagt, uiteindelijk vraagt hij altijd ten diepste om troost van God. Hij vraagt altijd dat Hij hem nabij zou zijn, dat Hij hem niet in de steek zou laten, dat Hij met hem zou zijn op zijn levensweg, dat Hij met hem zou zijn in de beproeving, in ieder “duister dal”, in elke “schaduw van de dood” waar hij doorheen moet en waar hij zich alleen voelt (Ps 23,4).

Dit bewustzijn, deze positionering tegenover God, is het geheim van iedere vernieuwing. Wie de huidige beproeving van de mensheid tegemoet ziet met geloof, ziet in dat het geen zin heeft iets nieuws te verwachten als dat nieuws niet verbonden is met de troost die God de wereld biedt in Christus die gestorven en verrezen is, in Christus die midden onder ons aanwezig is en die met ons op weg is. De Kerk is, ondanks al haar menselijke armoede, het sacrament van deze troost. Ze kan dan ook op geen andere manier trouw zijn aan haar zending, dan in de mate dat ze bidt en werkt om de troost van God in Christus door te geven aan de mensheid. Alleen zo kan de wereld zich vernieuwen, te beginnen met onszelf, met onze gemeenschappen.

Ik had nooit aandacht besteed aan het feit dat Jezus in de Apocalyps zegt: “Zie, Ik maak alles nieuw” (Apc 21,5), onmiddellijk na de beschrijving van het nieuwe Jeruzalem, waar alle tranen afgewist zullen zijn en ieder verdriet getroost wordt door de aanwezigheid en de nabijheid van God:

"Zie hier Gods woning onder de mensen!
Hij zal bij hen wonen.
Zij zullen zijn volk zijn,
en Hij, God-met-hen, zal hun God zijn.
En Hij zal alle tranen van hun ogen afwissen,
en de dood zal niet meer zijn;
geen rouw, geen geweent, geen smart zal er zijn,
want al het oude is voorbij.
En Hij die op de troon is gezeten, sprak:
Zie, Ik maak alles nieuw.” (Apc 21,3-5a)

Het is in de troost dat Christus alles nieuw maakt. Hij zal dit volledig doen aan het einde der tijden, maar deze eschatologische vernieuwing begint reeds hier en nu, iedere keer dat er tranen van menselijk verdriet worden gedroogd. Ieder gebed dat de troost van de Heer afsmeekt, ieder gebaar of woord dat zijn troost doorgeeft in alle situaties waarin we geconfronteerd worden met menselijke pijn, anticipeert en verhaast de totale vernieuwing van de wereld in Christus.

Geïdentificeerd met Jezus Christus

In een commentaar op Ps 8,5: “Wat is de mens dat Gij acht op hem slaat?” stelt Gregorius van Nazianze zich de vraag: “Welk nieuw en groot mysterie omgeeft mijn bestaan? Want ik ben tegelijk klein en groot, eenvoudig en toch verheven, sterfelijk en onsterfelijk, aards maar tegelijk hemels?” En hij vindt het antwoord in de verlossende menswording van de Zoon van God: “God heeft ten volle ons menszijn op zich genomen en Hij is arm geworden om het vlees te doen verrijzen, om zijn oorspronkelijke beeld te redden en zo de mens te herstellen opdat we één zouden worden met Christus. Hij heeft zichzelf helemaal aan ons meegedeeld. Alles wat Hij is, is helemaal van ons geworden. Onder ieder aspect zijn wij Hem.” (*Redevoeringen* 7,23)

Dit moet ons met verstomming slaan tegenover onszelf en tegenover ieder mens: het feit dat de menswording, de dood en de verrijzenis van Christus maken dat we kunnen zeggen: “Onder ieder aspect zijn wij Hem.” Onder ieder aspect van ons menszijn, ook het kleinste en het meest broze, zijn wij Hem en is Hij ons. We kunnen dit niet begrijpen, het is een mysterie, maar het is ons gegeven het te beleven, het te ervaren, en deze ervaring is een nieuw leven, een nieuwe moraliteit, een nieuwe manier van in relatie staan met God en met elkaar. Het nieuwe menszijn van Christus, dat fascinerende menszijn dat het Evangelie en het leven van de heiligen ons laten zien, is mogelijk voor ons omdat Hij ons met zichzelf geïdentificeerd heeft. Het lijkt erop dat alleen onze bereidheid ontbreekt om Hem aan te hangen als de volmaakte en voltooide werkelijkheid van onze persoon. God geeft ons het leven om in ons de identificatie met Christus te ontvangen die ons menszijn voltooit. Dat is een lange weg, want onze vrijheid vordert niet met sprongen maar met stapjes. Toch is het belangrijk te weten dat dit de weg is, en dat het doel, de bestemming, reeds voltooid is, zoals Gregorius van Nazianze zegt, in God die “ten volle ons menszijn op zich heeft genomen.”

Maar als we ons aangetrokken voelen door onze bestemming van identificatie met Christus, is het belangrijk dat we, met de hulp van de Kerk, kijken hoe Christus midden onder ons aanwezig heeft willen zijn. De Kerk laat ons Christus zien, ze brengt de Heer voor ons aanwezig in alle aspecten van zijn leven en van het onze, opdat we aangetrokken zouden worden en geholpen om de identificatie met Hem aan te hangen. Het volstaat te bedenken hoe Paus Franciscus ons vraagt een weg te gaan van bekering tot universele broederlijkheid door ons in de encycliek *Fratelli tutti* het beeld voor te houden van Christus in de barmhartige Samaritaan. Het is een icoon van ware menselijkheid, van volle menselijkheid, onder ieder aspect geïdentificeerd met Christus die gekomen is om iedere mens te troosten.

Daarom, ook als we op dit vlak ernstig tekort schieten, en als we ons door de zonde verwijderen van de schoonheid van het model dat Jezus voor ons is – en dat doen we duizend keer per dag! – de ware verbetering van de Kerk bestaat er niet in dat ze ons onderdompelt in het slijk van ons kwaad, in de lelijkheid van ons tekort schieten tegenover Christus, maar wel dat ze ons de opperste schoonheid van de Heer voor ogen houdt en in het hart legt, dat is zijn barmhartigheid, zijn vaderlijke tederheid die de goedheid van de Vader volmaakt laat doorschijnen.

“Ik prijs U, Vader, Heer van hemel en aarde, omdat Gij deze dingen verborgen gehouden hebt voor wijzen en verstandigen, maar ze hebt geopenbaard aan kleinen. Ja, Vader, zo heeft het U behaagd. Alles is Mij door mijn Vader in handen gegeven. Niemand kent de Zoon, tenzij de Vader, en niemand kent de Vader tenzij de Zoon en hij aan wie de Zoon het wil openbaren. Komt allen tot Mij, die uitgeput zijt en onder lasten gebukt, en Ik zal u rust en verlichting schenken. Neemt mijn juk op uw schouders en leert van Mij: Ik ben zachtmoedig en nederig van hart; en gij zult rust vinden voor uw zielen” (Mt 11,25-29).

Jezus nodigt ons uit tot een volheid van menszijn, die bestaat in zachtmoedigheid en nederigheid van hart, die de Vader openbaart en die al het goede doorgeeft dat de Vader aan de wereld schenkt, namelijk zijn eigen Zoon en de heilige Geest, de Parakleet.

Het gebed en de broederlijke gemeenschap zijn dus niet alleen goede farizeïsche praktijken om het gevoel te hebben dat we in orde zijn, maar het is instemmen met het nieuwe menszijn dat ons geschonken is in de identificatie met Christus, de Zoon van God. De relatie met God en de relatie met onze naaste zijn de wezenlijke en fundamentele dimensies waarin we opgeroepen worden de ervaring op te doen dat “we onder ieder aspect Hem zijn”.

De schreeuw van de vraag

Bij de dood van Lazarus en tegenover het verdriet van zijn zussen, drukte de troost van Christus zich uit in twee dimensies: een diep gebed tot de Vader en een reële nabijheid bij zijn vrienden die leden. Om de troost van Christus door te geven, leert de Kerk ons enerzijds een authentiek gebed te beleven en anderzijds een reële, geïncarneerde nabijheid, zoals die van Jezus. Troost dienen we door te geven zoals Jezus ze gaf tijdens zijn zending op aarde: met een reële nabijheid bij de mensen, maar een nabijheid die bewoond is door een volkomen smeken tot de Vader. In Christus stonden deze twee nabijheden, tot de Vader en tot de anderen, nooit los van elkaar, want ze maakten de relationele eenheid van zijn Persoon uit.

Voor Jezus stond de verbondenheid met God nooit los van de verbondenheid met de naaste. Beide waren in Hem uitdrukking van eenzelfde Hart, van eenzelfde liefde. Daarom is ook de Kerk geroepen om haar toeleg op het gebed nooit los te maken van de broederlijke nabijheid, en om ons te leren deze eenheid te beleven die ons toelaat Christus aan te hangen, te worden zoals Hij, ons te identificeren met Hem.

Onlangs realiseerde ik me hoe oppervlakkig en verstrooid ik het *Onze Vader* bid. We bidden dit meerdere keren per dag omdat het het gebed is dat Jezus ons geleerd heeft, de kern van heel het christelijke en bijbelse gebed.

Maar ik begreep dat mijn verstrooidheid bij het bidden van het *Onze Vader* er niet zozeer in bestaat niet te denken aan wat ik zeg, maar niet te *vragen* wat ik zeg. De verstrooidheid, de oppervlakkigheid in het gebed is geen kwestie van begrippen en woorden waar we al dan niet aan denken, het is ook geen gebrek aan vurige gevoelens. Neen, de verstrooidheid zit daar waar de woorden van het gebed niet het uitschreeuwen van een vraag zijn, waar ze niet smeken, niet bedelen. Toen ben ik begonnen bij het bidden van het *Onze Vader* de vragende werkwoorden te benadrukken die dit gebed ons doet uitspreken:

“Onze Vader, die in de hemel zijt, uw Naam **worde geheiligd**, uw Rijk **kome**, uw wil **geschiede** op aarde zoals in de hemel. **Geef** ons heden ons dagelijks brood, en **vergeef** ons onze schulden, zoals ook wij vergeven aan onze schuldenaren. En **breng** ons **niet** in beproeving, maar **verlos** ons van het kwade.”

En meteen was het alsof het *Onze Vader* weer een gebed werd, mijn gebed en het gebed van de hele mensheid die God, de Vader nodig heeft. Wat wezenlijk is om dat wat we zeggen werkelijk tot het onze te maken, is de vraag, het uitschreeuwen van onze vraag, van onze smeekbede. Want zo verbinden we als het ware het woord dat we spreken met de afgrond van onze nood, die een wonde kan zijn, een verdriet, een gebrek, maar ook het goede dat we willen voor iemand die we liefhebben. Maar deze afgrond is altijd de afgrond van ons hart die in het gebed uitdrukking vindt en zich verwijdt. Hoe meer het gebed uitdrukking is van een acute en grote nood, in staat om zich te verwijden tot de gehele mensheid, hoe minder het oppervlakkig blijft en verstrooid is. De nood die ons het doet uitschreeuwen is nooit oppervlakkig. Ons hart en het hart van de wereld zijn nooit oppervlakkig. De oppervlakkigheid komt omdat we niet bidden vanuit deze afgrond. Het gebed wordt diep als de schreeuw die het uit, weerklinkt vanuit de diepte van een nood die maakt dat we ons in de steek gelaten voelen als de Ander niet antwoordt. Daarom is het diepe, waarachtige, menselijke gebed altijd uitdrukking van een nood aan troost, aan die troost die alleen een God-met-ons ons kan geven.

Zo is het ook met de psalmen, hoe diep worden ze als we de vraag ervan gaan onderstrepen! De psalmen zijn een school van gebed omdat ze ons leren werkelijk te vragen, het werkelijk uit te schreeuwen naar God. “Uit afgronden roep ik U, Heer!” (Ps 130,1). Wanneer Jezus in het Evangelie een psalm citeert, doet Hij dat ook al schreeuwende: “Omstreeks het negende uur, riep Jezus met luide stem uit: [...] «Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?»” (Mt 27,46).

Hij schreeuwt zijn verlatenheid uit, Hij schreeuwt om de aanwezigheid van de Vader te vragen, de troost van de Vader in de afgrond van zijn eenzaamheid als de “man van smarten”, beladen met de zonden van de hele mensheid.

De vrijheid om te vragen

De psalmen, net als het gehele gebed van de Kerk, leren ons te begrijpen dat het schreeuwen onze vrijheid activeert. De mens kan al zijn vrijheden verloren hebben, maar hij zal nooit de vrijheid verliezen te schreeuwen, en wanneer het geschreeuw opstijgt, verrijst de vrijheid, ook al is ze onmachtig.

Wij hebben niet de vrijheid in de zin van het vermogen alles te doen, maar we hebben altijd de vrijheid die erkent dat God alles vermag, en dat we van de Vader alles kunnen verkrijgen, ook genade na de zonde, ook gemeenschap na verdeeldheid, ook het leven na de dood.

Benedictus was zich goed bewust van de band tussen gebed en vrijheid. Wanneer hij spreekt over de bidplaats van het klooster, geeft hij aan iedere monnik, die nochtans gelofte heeft afgelegd van volledige gehoorzaamheid en die beloofd heeft volstrekt niets te doen zonder toestemming van de abt, de vrijheid altijd de kerk te kunnen binnengaan om te bidden: “*simpliciter intret et oret* – laat hij eenvoudig binnengaan en bidden” (RB 52,4).

Niemand mag de fundamentele vrijheid ontzegd worden om eenvoudig alles aan God te vragen. Want het is een vrijheid die God aan de mens geeft door diens vrijheid te scheppen naar het beeld van zijn eigen vrijheid en in dialoog met zijn eigen vrijheid. Tegenover het eenvoudige vraaggebed staat de grenzeloze ruimte van de vrijheid van God die de mens scheidt in de aanwezigheid van zijn oneindige liefde, van zijn liefdevolle vaderschap. De tuin waarin God Adam en Eva plaatst is een ruimte die eerder geestelijk is dan materieel, waarin de mens leeft in tegenwoordigheid van een vaderlijke en vertrouwde God, altijd open voor de relatie en de dialoog met zijn schepsel.

Door de zonde heeft de mens zichzelf onttrokken aan dit *eenvoudig* tegenover God staan, maar God heeft hem niet de mogelijkheid ontnomen, en in Christus heeft Hij deze mogelijkheid zelfs volledig hersteld, om onvoorwaardelijk vrij binnen te gaan in deze ruimte. Benedictus is er zich van bewust dat deze ruimte in de eerste plaats innerlijk is, ook al hebben we de fysieke ruimte van de bidplaats nodig om dit te ontdekken in ons en onder ons. Inderdaad, nadat hij gezegd heeft dat de broeder die verlangt te bidden "eenvoudig moet binnengaan en bidden", voegt hij hieraan toe: "niet met luid geroep, maar met tranen en met vurigheid van hart - *in lacrimis et intentione cordis*" (RB 52,4). Het is niet nodig kunstmatig de nadruk te leggen op de diepste natuur van onze vrijheid, die reeds een schreeuw is vanuit de diepte van ons hart, vanuit het verlangen dat ons hart in wezen is, vooral wanneer het zijn eigen ellende ervaart, de diepe droefheid alleen en verlaten te zijn omdat het zelf God verlaten heeft. De tranen van het hart zijn eenvoudig en diep zoals de tranen van Adam, of liever nog, zoals de tranen van een kind dat zijn mama mist.

Psalm 102 zegt dat God neerziet uit de hemel op aarde "om de klacht der gevangenen te horen, te bevrijden de kinderen des doods" (Ps 102,21). Gods luisteren naar ons gebed, al is het maar een gejammer, een zucht, is een ruimte van bevrijding, een mogelijkheid om vrij te zijn, ook als we gevangenen zijn van om het even welke begrenzing van onze vrijheid. Als we ons er werkelijk bewust van zouden zijn dat het gebed een ruimte is van ware vrijheid, een ruimte waar onze vrijheid actief wordt, waar ze misschien herboren wordt, dan zouden we ons gebed niet zo haastig afhandelen, als moesten we ons ontdoen van een lastige plicht. We zouden integendeel altijd willen bidden want van nature is de mens gemaakt om altijd vrij te zijn. Adam heeft niet begrepen dat God hem de vrijheid gegeven heeft om alles te *vragen*, niet om alles te *nemen*. Want in het nemen reduceert de vrijheid zich tot bezit, terwijl in het vragen de vrijheid zich verruimt en open blijft in het ontvangen van de gave en dus in de dankbaarheid, want God stelt nooit grenzen aan zijn genadegaven.

Het lichaam van de Geest

Als we deze bezieling hebben, als we Christus toelaten onze schreeuw tot de Vader te bevrijden, dan verrijst ook het vlees, dan vindt ook het lichaam het leven terug.

"Toen namen ze de steen weg. Jezus sloeg de ogen ten hemel en sprak: «Vader, Ik dank U dat Gij Mij verhoord hebt. Ik wist wel dat Gij Mij altijd verhoort [dit impliceert dat Jezus altijd vraagt!], maar omwille van het volk rondom Mij heb Ik dit gezegd, opdat zij mogen geloven dat Gij Mij gezonden hebt.» Na deze woorden riep Hij met luider stem:

«Lazarus, kom naar buiten!» De gestorvene kwam naar buiten, voeten en handen met zwachtels omwonden en met een zweetdoek om zijn gezicht. Jezus beval hun: «Maakt hem los en laat hem gaan.» (Joh 11,41-44)

De vrucht van de vraag die tot de Vader bidt om de Geest, is het leven van het lichaam, het vlees dat het leven terugvindt, het vlees dat bevrijd is van de dood, al blijft het wel gebonden door de aardse bestaansconditie, “de zwachtels”, die de anderen ons moeten helpen losmaken.

Het leven van de Kerk, en ons leven binnen de Kerk, is het steeds hernieuwde gebeuren van de Geest van God die leven komt geven aan het menselijk vlees, aan het vlees van ons menszijn, gewond en gedood door de zonde en de gevolgen hiervan in ons en in de hele wereld. Christus is mensgeworden om ons te tonen hoe het menselijk vlees als het ware lichaam van de heilige Geest kan worden. Wat is Pinksteren anders dan de bezieling van een kerkelijk lichaam waarin de Geest van God de aanwezigheid van Christus in de wereld tot stand brengt? En het is ons vlees dat de Geest aanneemt en bezielt om het tot mensgeworden Lichaam van Christus te maken. Zoals aan Maria gebeurd is: “De heilige Geest zal over u komen en de kracht van de Allerhoogste zal u overschaduwen; daarom ook zal wat ter wereld wordt gebracht heilig genoemd worden, Zoon van God” (Lc 1,35).

Het is een mysterie dat we niet kunnen begrijpen, maar dat we geroepen zijn te beleven, aan ons en onder ons te laten gebeuren zoals aan de Maagd Maria. Het christelijk mysterie kan men alleen begrijpen door er de ervaring van op te doen omdat het geen idee is, maar een gebeuren. Tegenover de huidige algemene crisis voor de mensheid, of liever, midden in deze crisis, net als tegenover die jongeman die schreide in de trein, is er een dringende nood aan een hernieuwde aanwezigheid van God in het vlees van onze wereld, en hier moet onze onmachtige vrijheid schreeuwen tot de almachtige Vader; er is een dringende nood dat de heilige Geest het Lichaam van Christus weer gaat bezielen om tot Lazarus te zeggen naar buiten te komen uit de dood en om de draagbaar van de zoon van de weduwe van Naïn aan te raken en hem te doen opstaan (cf. Lc 7,14).

Dit is de genade en de dringende noodzaak van en in de Kerk, van Pinksteren af: een Lichaam te worden dat bezield is door de heilige Geest, zoals Jezus in Maria. Het gaat erom een lichaam te bieden aan de Parakleet, dat is aan de Trooster. Daarom is de meest waarachtige houding tegenover de tranen van de mensheid deze van het gebed in het Cenakel, maar ook het naar buiten gaan om op de pleinen de Verrezene te verkondigen, en met woorden en daden de adem van de Geest in de wereld te brengen, die de God-met-ons aanwezig stelt.

De ontmoeting met Christus incarneren

Wat incarneert de Geest in onze mensheid, die bestaat uit personen, uit alledaags sociaal leven? Wat incarneert de Parakleet in ons lichaam, in onze stem, in onze blik? Hij incarneert de ontmoeting met Christus, de aanwezigheid van Jezus die iedere mens tegemoet komt, die in relatie treedt met de mensheid en die heel het verlangen van ieder hart beantwoordt.

Jezus heeft allerlei wonderen gedaan, maar om welk type genezing of bevrijding van een demon het ook ging, het hart van de mensen was voldaan, niet zozeer of niet alleen door de herwonnen gezondheid of het hernieuwde welbevinden, of zelfs door het weer opgewekte leven, maar steeds en alleen maar door de ontmoeting met Christus zelf, met het licht van zijn Gelaat. De negen melaatsen die niet teruggekeerd zijn naar Jezus, waren tevreden met de genezing van hun melaatsheid. Er was er maar één die begrepen heeft dat zijn hart niet alleen deze genezing zocht, maar het Gelaat van die Man die hij ontmoet had (cf. Lc 17,11-19).

Wanneer de Parakleet leven geeft aan de Kerk, doet Hij dat door de groep mensen die aanwezig zijn in het Cenakel om te vormen tot een lichaam dat het voor iedereen mogelijk maakt Christus te ontmoeten. De Geest vormt ons gelaat om tot Gelaat van Christus, opdat Jezus ook doorheen ons armzalig vlees een antwoord zou kunnen geven op het verlangen naar zin en naar schoonheid dat brandt in het hart van ieder mens, in welke persoonlijke, sociale en culturele situatie hij zich ook bevindt; het verlangen dat ook brandt onder de as van de wereldse gezindheid die ons tegenwoordig zozeer afleidt van ons ware verlangen.

De Advent en Kerstmis helpen ons eraan te herinneren dat de Annunciatie nooit los gezien kan worden van de Visitatie, omdat God in ons vlees wordt om de inhoud en de vreugde te worden van iedere menselijke ontmoeting. “Zodra Elisabet de groet van Maria hoorde, sprong het kind op in haar schoot; Elisabet werd vervuld met de heilige Geest en riep met luider stemme uit: «Gij zijt gezegend onder de vrouwen en gezegend is de vrucht van uw schoot!»” (Lc 1,41-42). De Geest wordt ons geschonken om onder ons de verbondenheid te realiseren die Hij is in de Drievuldigheid. Het Lichaam van de Kerk wordt gevormd door de Parakleet, opdat iedere mens Jezus Christus zou ontmoeten en in Hem de Vader, en opdat hij deze ontmoeting ook voor anderen mogelijk zou maken. De broederlijkheid waartoe Paus Franciscus ons sterk oproept door het proces van bewustwording en bekering dat hij beschrijft in de encycliek *Fratelli tutti*, is dit mysterie dat zich realiseert in ons, onder ons en met allen. Als ons christelijk leven en het leven van onze gemeenschappen dit doel niet dient en als het hiertoe niet vormt, dan betekent dat dat ons leven niet bezielde is door de Geest van Christus maar door de geest van de wereld die altijd trots is en opgesloten in zichzelf, ook al denkt hij edelmoedig te zijn en nuttig voor iedereen.

Zonder ontmoeting met Jezus is er geen troost, want zonder Hem blijft het hart alleen, verstoken van zin en van liefde. Daarom is het belangrijk, ook voor het goed van de gehele mensheid, dat we in deze tijd, die zo verward is en vol angst, in de beleving van de Advent en Kerstmis luisteren naar de uitnodiging die Jezus zelf tot ons richt om zijn komst te onthalen met de zekerheid van het geloof: “Richt u op en heft uw hoofden omhoog, want uw verlossing komt nabij!” (Lc 21,28)

Moge de vreugde van Kerstmis, die erin bestaat Jezus altijd te kunnen ontmoeten, onze blik op alles en op iedereen verlichten, en moge deze vreugde ons steeds meer verenigen rondom Hem! Een zalig Kerstfeest voor jullie allen!

Fr. Mauro-Giuseppe Lepori, Generale Abt OCist